

Ostrowska, Teresa

"Indian Journal of the History of Medicine", 15, 16, Madras 1970-1971 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/4, 756-758

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ukazującego się w Rydze periodyku „Iz Istorii Jestiestwoznaniia i Tiechniki Pri-baltiki”. Zasadniczą cechą tych czasopism jest zawężenie tematów do zagadnień rozwoju nauk matematyczno-fizycznych i przyrodniczych oraz zagadnień techniki. Ostatnia grupa problemów nawiązuje niekiedy do problemów historii gospodarczej (rozwój różnych gałęzi przemysłu), bądź nawet historii kultury materialnej.

Nie trzeba dodawać, że „Narysy”, właściwie w Polsce bardzo mało znane, są czasopismem ważnym. Dla polskich historyków nauki i techniki mają one m. in. i dlatego duże znaczenie, że polska myśl naukowa przyczyniła się poważnie do poznania terytorium Ukrainy oraz rozwoju różnych gałęzi wiedzy o tym kraju. Uczelnie Kijowa, Odessy i Charkowa stanowiły miejsce studiów młodzieży polskiej i pracy wielu wybitnych uczonych polskich. Zresztą Polacy, obywatele radzieckiej Ukrainy, dziś również mają istotny wkład w rozwój nauki i techniki ZSRR.

Jest więc zozumiałe, że w „Narysach” znajdujemy wiele poloników. Zwłaszcza jest ich sporo w artykułach J. O. Anisimowa, historyka geologii dobrze znanego w Polsce². W swoich pracach wysoko ocenił on wkład Stanisława Kontkiewicza, Marcina Szymanowskiego i Aleksandra Michalskiego w poznanie złóż rud żelaznych Krzywego Rogu.

Wreszcie w zakresie poloników specjalny charakter ma wymieniony już artykuł W. G. Tiszczewki, stanowiący bardzo gruntowną analizę problematyki metalurgicznej, dokumentowany 8 artykułami z „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki” z lat 1959—1968. Autor dokładnie przeanalizował opracowanie J. Piaskowskiego, R. Pleinera, M. Radwana, H. Madurowicz-Urbańskiej, M. Lorii i B. Boniego, dotyczące historii metalurgii w Polsce i innych krajach.

„Narysy” są dobrą wizytówką pracy Oddziału Historii Przyrodznawstwa i Techniki Instytutu Historii AN USRR. W omawianych numerach wprawdzie nie ma artykułów z zakresu biologii, ale i ten kierunek stanowi również przedmiot studiów na Ukrainie. Z autopsji wiem również, że pracownicy tego Oddziału reprezentują bardzo wysoki poziom naukowy (historycy techniki, aczkolwiek młodzi, mają za sobą nawet poważną praktykę produkcyjną, tak jak Tiszczewko). Sądzę więc, że współpraca między historykami nauki i techniki Polski i Ukrainy powinna być znacznie rozszerzona.

Zbigniew Wójcik

„INDIAN JOURNAL OF THE HISTORY OF MEDICINE”. Madras. The Indian Association of the History of Medicine. 8o. Roczniki 15: 1970 i 16: 1971.

Czasopismo to zostało założone w 1956 r. staraniem Hinduskiego Towarzystwa Historii Medycyny, prowadzącego swoją działalność od 1947 r. Jest ono pierwszym tego rodzaju czasopismem w Indiach. Ukazuje się dwa razy rocznie, w czerwcu i grudniu w języku angielskim, w formie broszur objętości ok. 26 stron. Okładkę zeszytów zdobi emblemat przedstawiający bliźnięta Aswins — hinduskich bogów uzdrowiaczy; wokół rysunku biegnie napis: *Indian Association*

² Jurii Anisimow, kierownik Oddziału Historii Przyrodznawstwa i Techniki (mieszczonego się w Kijowie przy ul. Borowskiego 22), drukował szereg artykułów w Polsce. Między innymi w 1964 r. w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” zamieścił pracę pt. *Geolog Aleksander Michalski (1855—1904)*. Ponadto w tomie 82 „Monografii z Dziejów Nauki i Techniki” z 1972 r. pt. *Historia kontaktów polsko-rosyjskich w dziedzinie geologii i geografii* zamieścił inne studium A. O. Michalskiej i *izuczenie kriworoskiego żelaznorudnego bassejna*. Brał on także udział w obradującym w Polsce w 1969 r. polsko-radzieckim sympozjum historyków geologii i geografii.

of the History of Medicine. Celestial physicians. Redaktorem czasopisma jest dr med. K. Bhasker Rao, profesor ginekologii i położnictwa Uczelni Medycznej w Maduraj.

Zadaniem czasopisma jest popieranie badań z zakresu historii medycyny, z uwzględnieniem jej filozoficznej, socjologicznej, kulturalnej i humanistycznej treści. Ma ono dostarczać czytelnikom wyciągów ze starożytnego piśmiennictwa, spisów manuskryptów, dokumentów, reprodukcji dzieł sztuki przydatnych w prowadzeniu prac historycznomedycznych. Ma też zbierać dowody wpływu starożytnej medycyny hinduskiej na inne kraje, czy pojedyncze jednostki w starożytności i średniowieczu i na odwrót, badać wpływy europejskiego renesansu, w tym europejskiej medycyny na powstanie i rozwój współczesnej medycyny w Indiach. W ten sposób dokonana się zhumanizowanie nauk medycznych.

Czasopismo zamieszcza artykuły, recenzje, kronikę towarzystwa i spis współpracowników w każdym numerze. Artykułów bywa 2—5, objętości od kilku do kilkunastu stron. Opierają się one na piśmiennictwie dochodzącym do kilkudziesięciu pozycji. Tematykę można ująć w kilka działów:

a. Historia medycyny w Indiach ze szczególnym uwzględnieniem okresu starożytnego. Należą tu prace: D. V. Subba Reddy: *The Outline of the History of the Unani Medical Literature* (1970), Aparna Chattopadhyay: *Ancient Indian Foot Habits* (1970) i *Importance of Physicians in Kathasaritsagara* (1970), K. R. Srikantha Murthy: *Treatises in Kannada Dealing with Medicine and Allied Sciences* (1970) i *Refusal of Patients for Therapy in Ancient India* (1971), P. C. Sen Gupta: *Presidency General Hospital, Calcutta: Treatment of Fever and Dysentery Cases during 1797—1850* (1970), V. K. Jha, R. H. Singh, Y. N. Upadhyay: *Panch Karma Therapy in Indian Medicine* (1971), S. C. Seal: *A Short History of Public Health in India* (1971), M. P. Shukla: *The Concept of Rasayana Therapy in Indian Medicine and a Comprehensive Approach to its Evaluation* (1971).

W pracach tych autorzy opierali się przeważnie na literaturze wedyjskiej, sprzed 6000 lat p.n.e., a zwłaszcza na Ayur-Wedzie. Ayur-Weda dotyczy wiedzy o życiu; składa się ona z 8 działów, z których jeden jest Rasayana. Rasayana stanowi naukową dyscyplinę medyczną. Panch Karma natomiast jest jedną z metod stosowanych w Ayur-Wedzie. Dawne teksty hinduskie były pisane przeważnie w sankrycie, rzadziej w innych językach, jak np. w języku kannada. Rodzima medycyna tradycyjna rozwija się obecnie w Indiach równolegle z europejską medycyną nowożytną.

b. Historia medycyny powszechnej. Oto główne prace: Wilson I. B. Onuigbo: *Historical Errors in Neuroblastoma Literature* (1970), I. M. S. Narula, H. K. Das Gupta, Harbans Singh, V. C. Bouthra: *History of Evolution of Various Methods in Controlling Haemorrhage from Viscera* (1970), I. M. S. Narula: *Historical Review of Carcinoma of the Gallbladder* (1971), A. Venkoba Rao: *The Seat of Mind-Some Ancient Concepts* (1971).

c. Nauczanie i badanie w zakresie historii medycyny: *Institute of History of Medicine and Medical Research, Tughlaqabad, New Delhi* (1970) i P. Koteswara Rao: *The Place of History of Medicine in Medical Education* (1971).

d. Zagadnienia różne. Za przykład może służyć *Kodeks dobrych obyczajów w publikacjach naukowych* (1970).

Dział recenzji jest bardzo ubogi: zawiera krótkie informacje o wydawnictwach medycznych i z historii medycyny, ogłoszonych w angielskim języku. W jednym numerze znajduje się najwyżej kilka recenzji.

Kronika towarzystwa jest również bardzo zwięzła. Informuje ona o posiedzeniach Hinduskiego Towarzystwa Historii Medycyny; jest ilustrowana zdjęciami.

Spis współpracowników, zamieszczony na końcu numeru, pozwala zorientować się, że należą do nich profesorowie czynni, emerytowani i pracownicy zakładów naukowych oraz szpitali, będący przedstawicielami nauk lekarskich podstawowych, klinicznych i historii medycyny. Tę ostatnią dyscyplinę reprezentuje dr D. V. Subba Reddy, emerytowany profesor historii medycyny z Hajdarabadu, założyciel Towarzystwa i pierwszy redaktor jego czasopisma. Dr Subba Reddy był pierwotnie profesorem fizjologii w Madras Medical College; dopiero w 1956 r. rząd utworzył pierwszą w Indiach katedrę historii medycyny i zaproponował ją dr Subba Reddy.

Czasopismo ukazuje się od kilkunastu lat w nie zmienionej objętości. Nazwiska współpracowników powtarzają się. Posiedzeń Towarzystwa jest tylko kilka rocznie. Biorą w nim udział lekarze i studenci. Założenie w 1970 r. w New Delhi Instytutu Historii Medycyny i Badań Medycznych¹ pozwala spodziewać się szerszego rozwoju badań nad historią medycyny i zwiększenia liczby współpracowników.

Teresa Ostrowska

„ORVOSTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK. COMMUNICATIONES DE HISTORIA ARTIS MEDICINAE”. Budapest. A Semmelweis Orvostörténeti Múzeum és Könyvtár (Museum et Bibliotheca Historiae Artis Medicinae de J. Ph. Semmelweis Nominata (és a MOTESZ Magyar Orvostörténelmi Társaság) Societas Hungarica Historiae Artis Medicinae kiadványa. 8°. 1971, 1972.

Czasopismo to, założone ok. 1955r. było początkowo wydawane przez Bibliotekę Historii Medycyny im. Semmelweisa. Od 1970 r. wydaje je Muzeum i Biblioteka Historii Medycyny im. Semmelweisa oraz Węgierskie Towarzystwo Historii Medycyny. Redaktorem jest József Antall, doktor filozofii, historyk, członek Międzynarodowego Towarzystwa Historii Medycyny i Międzynarodowego Towarzystwa Historii Farmacji, sekretarz i członek zarządu Węgierskiego Towarzystwa Historii Medycyny, członek zarządu Sekcji Historycznej Węgierskiego Towarzystwa Farmaceutycznego i wicedyrektor Muzeum i Biblioteki Historii Medycyny im. Semmelweisa w Budapeszcie. Czasopismo ukazuje się nieregularnie, w liczbie 1—3 zeszytów rocznie, przeważnie są to numery łączone.

W 1971 r. ukazały się 3 zeszyty, oznaczone numeracją 57—59, 60—61 i 62—63. W 1972 r. ukazał się jeden zeszyt — 64—65. Objętość zeszytów wynosi od 251 do 379 stron. Zeszyty mają odrębną paginację. Numery tomów czy roczników nie są podawane.

Każdy zeszyt zawiera spis rzeczy w językach: węgierskim, angielskim, francuskim, niemieckim i rosyjskim.

Na treść zeszytu składają się:

- artykuły oryginalne w liczbie od kilku do kilkunastu w objętości do ponad 40 stron;
- doniesienia tymczasowe, w liczbie od kilku do kilkunastu w objętości do ok. 20 stron;
- materiały, dokumenty, po kilka w każdym zeszycie, w objętości do ponad 35 stron;
- przegląd książek;
- przegląd czasopism;
- kronika;
- regulamin redakcyjny;

¹ Zob. o tym Instytucie w nr 4/1970 „Kwartalnika”, s. 839—840.